

MLADEN BERGINC

»NARAVOVARSTVENIKI SE OBNAŠAMO PREPONIŽNO.«

// Petra Vrh Vrezec

MLADEN BERGINC
eden glavnih državnih
zaveznikov za zavarovanje
Škocjanskega zatoka
foto: osebni arhiv

Preden sem se dobila z Mladenom Bergincem, sta mi sodelavca, Nataša Šalaja in Borut Mozetič, odgrinjala zgodbo človeka, ki je bil eden glavnih državnih zaveznikov za zavarovanje Škocjanskega zatoka. V najbolj za Škocjanski zatok kočljivem obdobju je bil vedno na voljo za pogovor ali srečanje. V službo na Ministrstvo za okolje je šel menda iz jeze, ker se stvari niso urejale v prid naravi. Ko sva se dobila, sem iz minute v minuto opažala, da imam pred seboj izjemnega človeka s pretanjenim občutkom za naravo. Med najinim dvournim klepetanjem se mu je večkrat tudi razžalostil obraz ob različnih naravovarstvenih zgodbah: »Kaj bo z vami mladimi? To me skrbi! Veste, glede narave sem kar pesimist. Polagam vam na srce, mladi morate nekaj narediti, ker poti nazaj ne bo!« Človek v pravem pomenu besede ima tudi svoj lastni vrt, na katerem prideluje zelenjavo zase in ima ob tem mimogrede vsak dan tudi s sosednjimi kmetovalci pogovore o biologiji, varstvu narave ... Velik občudovalec narave si je s sodelavci na ministrstvu prizadeval tudi k spremembam šolskega kurikuluma, saj je opažal, da je odmik od narave prevelik: »Otroke je treba učiti o biotski pestrosti in jih peljati v naravo,« pravi.

Kakšni so bili vaši naravovarstveni začetki?

Ko sem bil še najstnik, sem imel pogovore z očetom glede takratnih pogledov na razvoj države oz. Tolminske. V 60. letih je bil izjemno velik pritisk za graditev jezov na reki Soči. Kopirali so še stare italijanske načrte. Italija je imela v obdobju pred drugo svetovno vojno načrte, kje vse bodo zajezili reko. Dobrih 40 let pozneje so te načrte privlekli na dan, jih oživili z argumentacijo o pomembnem prispev-

ku h gospodarskemu napredku doline. Z očetom sva imela diametralne poglede na to. Sam sem bil takrat še v gimnaziji. On je bil gozdarski inženir in je v tem videl tehnološko in razvojno zmago. Verjetno je bil to moj prvi izraziti pogled na naravovarstvo. Kasneje me je življenje pripeljalo v nekatere nenavadne situacije, v katerih si nikoli nisem mislil, da se bom znašel. Ta zgodba iz 60. let je dobivala nadaljevanje. Ob koncu 70. let sem delal na Občini Tolmin. Bil sem, to je ironija, usoda, kot zelo mlad pravnik, odgovoren za planiranje prostora. Takrat so prihajale te zadeve k meni uradno na mizo. Jasno, da sem nasprotoval zajezitvam kot odgovoren za to področje. V bistvu smo s pomočjo nekaterih mojih kolegov takrat ustavljali zajezitve na Soči, čeprav je takratna politika projekte podpirala. Istočasno se je v teh letih pojavljala tudi ideja o zavarovanju Julijskih Alp, torej ustanovitvi narodnega parka. Vsi ti pritiski na reko Sočo, na gorenjski strani pa načrti za zajezitev reke Radovne, kot rezervi za hladilno vodo za nuklearko, ter hkrati načrti za velika smučišča v triglavskem pogorju, so v javnosti porodili velik odmev, refleksijo k drugačnemu razmišljanju in začela se se oglašati nevladna gibanja. Vsi odpori proti tem velikim projektom so prinesli idejo, da bi zavarovali ta prostor kot narodni park. V drugi polovici 70. let je ta ideja začela zanimati širšo javnost. Bile so velike debate o tem, kakšen naj bo ta park, kako velik, kdo bo upravitelj itd. Jaz sem takrat kot zaposlen na občini zagovarjal, da se je treba do tega projekta opredeljevati pozitivno, ker je bilo povsod največ skeptikov in nasprotnikov kakršnegakoli zavarovanja. Tolminska občina je nasprotovala parku, v takratni republiški skupščini je celo začasno blokirala sprejem zakona, kar se takrat ni

pogosto dogajalo. Ko je bil zakon o Triglavskem narodnem parku po večletnem usklajevanju leta 1981 končno sprejet, je nekaj mesecev za tem k meni v tolminsko pisarno prišel starejši, samozavesten in redkobeseden možakar in mi rekel: »Tovariš, ali bi šel delat na Triglavski park?« To je bil Ivan Fabjan, direktor državnega Gojitvenega lovišča Triglav, ki je bil s strani republiškega izvršnega sveta pooblaščen za upravljanje parka. Iskali so nekoga, ki bi bil primeren za operativno uresničevanje nalog, ki jih je predpisoval zakon o parku. Tako sem se po naključju in popolnoma nenačrtovano znašel pred velikim izzivom utirjanja kasnejšega zelo uspešnega delovanja prve profesionalne parkovne ustanove pri nas.

Kdaj ste začeli sodelovati z DOPPS-om?

Bil sem že v Ljubljani na Ministrstvu za okolje. Kot mi seže spomin v preteklost, je bil moj prvi stik z DOPPS-om, ko smo sestankovali na Občini Koper in sta me po sestanku na ulici čakala dva mlada fanta, Borut Mozetič in Tihomir Makovec. Bila sta tako žalostna, prizadeta, da sta me presunila. Borut je imel solze v očeh, ko sta razlagala, kaj se dogaja s Škocjanskim zatokom, kjer sta že od otroških nog dalje preživljala svoj prosti čas, sedaj pa se jima narava pred očmi spreminja v smetišče. Prostor je bil namreč načrtovano odlagališče za ves gradbeni odpadni material Mestne občine Koper.

In kaj sta fanta hotela od vas?

Prosila sta me, naj država nekaj naredi, saj se tu uničuje izjemen prostor, pomemben za ptice in naravo kot tako, nenazadnje tudi za samo mesto Koper. Imela sta res izjemno vizijo! V 15 minutah sta me prepričala. Jaz sem jima obljubil, da bom naredil vse, kar bo možno, da se to spremeni. Seveda pa smo imeli veliko srečo z ministrom. Za moj pojem smo imeli takrat daleč najboljšega okoljskega ministra, dr. Pavla Gantarja, ki je vedel, zakaj je tam, bil je profesionallec, akademsko širok človek. On je to zgodbo o zatoku razumel in se tudi osebno zavzel, da je stvar dobila primerno razumevanje. Dobili smo nalogo, da pripravimo ustrezno zakonodajo, pred tem pa je bilo treba koprsko občino prepričati, da spremeni prostorske dokumente načrtovane širitve mesta v območje zatoka. Tako kot smo imeli srečo s pravim človekom na vrhu ministrstva, je na našo srečo občino vodila županja, ga. Irena Fister (nasploh mislim, da bi ženske morale biti več na oblastnih pozicijah), ki je razumela zadevo. Leta 1998 je Državni zbor sprejel Zakon o Naravnem rezervatu Škocjanski zatok in s tem se je območje umestilo v sistem ohranjanja narave.

Kdo so bili ključni sodelavci in deležniki v obdobju zavarovanja Škocjanskega zatoka in kakšna je bila njihova vloga?

Minister in županja na vodilnih pozicijah, na operativnem nivoju znotraj ministrstva moje izkušene sodelavke na sektorju za varstvo narave, na lokalnem terenu pa strokovno dobro podkovan naravovarstvena stroka. Spominjam se tudi gospoda

Le od tega, koliko in kako javnost razume pozitivni pomen varstva narave, je odvisno njegovo uspešno delovanje.

Jadrana Bajca, šefa urejanja prostora na koprski občini, ki je bil odločen nasprotnik ideje o zavarovanju zatoka. V moji karieri na naravovarstvu sem imel veliko opravka z neprijaznimi nasprotniki, ki so arogantno podcenjevali ali celo zaničevali naša prizadevanja. Ta gospod pa je bil v svojih razpravah z nami zelo prijazen, a hkrati dosledno odločen, da delamo narobe. Zato, da se je lahko argumentirano pogovarjal z nami, se je poglobil v ornitologijo. Naštudiral je ptice zatoka, da je lahko z nami govoril na isti ravni. Tudi iz širšega kroga poklicnih naravovarstvenikov je bilo nekaj godrnjanja, zakaj zapravljamo toliko energije in sredstev v tako majhno in nepomembno zadevo, kot je Škocjanski zatok, saj imamo večje, nujnejše in pomembnejše naravovarstvene zadeve. Jaz sem vztrajal na tem, da je v obdobju, ko smo dograjevali sistem varstva narave, to dobra demonstrativna zgodba za širšo javnost. Kajti le od tega, koliko in kako javnost razume pozitivni pomen varstva narave, je odvisno njegovo uspešno delovanje.

Urejanje NRŠZ do končne otvoritve marca 2016 je bilo dolgotrajno in naporno delo, s katerim ste vsi vključeni na ministrstvu kot tudi na DOPPS-u kljub številnim oviram pokazali, da te niso nepremagljive. Kako se spominjate tistih časov in sodelovanja z mojimi kolegi?

Tukaj moram nekaj priznati, kar sem stalno občudoval v tej zgodbi, izjemno žensko vztrajnost! Kako Nataša Šalaja in nekaj mojih kolegic (Jana Vidic, Jelka Kremesec-Jevšenak, Alma Vičar, Vesna Kolar-Planinšič, Katarina Groznik-Zeiler) s sektorja za naravo na ministrstvu niso nikoli izgubile optimizma, da bodo te stvari prišle do konca. To je bila majhna, sposobna in cilju predana ekipa. Če bi na odgovornih položajih imeli več podobnih ljudi, bi v Sloveniji bilo mnogo manj odprtih problemov. Bili so to težki časi, ko so na vseh koncih omejevali javna sredstva. Dekleta, predvsem Nataša, so rinile te stvari v pravo smer in nikoli obupale. Dragocenega sogovornika smo dobili z Luko Koper kot najbližjim

Mladen Berginc je 18. novembra 2008 z DOPPS-om prevzel prvi dve »škocjanski« kobili (Rižano in Roso) v Deželnem naravnem rezervatu ob izlivu Soče.

foto: Nataša Šalaja

PLANINSKA KAVKA
(*Pyrrhocorax graculus*)
izza objektiv Mladena, ki
se je pošalil, da je to »on v
naslednjem življenju«
foto: **Mladen Berginc**

sosedom, s katerim smo uspešno reševali skupne probleme. Korakoma so se stvari po sicer veliko daljšem času, kot je bilo prvotno zamišljeno, speljale do kraja. Projekt je bil uspešno zaključen, čeprav je bilo včasih brezizgledno! Kasneje jaz nisem imel večje vloge v tej zadevi, ker sem se ukvarjal z drugimi problemi. Če se stvari ne bi peljale vsaj približno tako učinkovito, potem bi mesto Koper izgubilo zaupanje. Saj veste, mesto smo prepričali, potem pa ne narediš tega ... Nasprotniki bi imeli potem prav!

Kako danes vidite NR Škocjanski zatok?

Jaz ga vedno postavljam v ospredje kot izvrstno naravovarstveno zgodbo. Občasno predavam na privatni šoli za trajnosti razvoj za odrasle in študentom vedno govorim, naj spomladi ali jeseni obišejo to območje. Tam se bodo marsičesa naučili. Ena izmed novosti, ki smo jo izpeljali v okviru projekta Škocjanski zatok, je bila tudi podelitev koncesije za njegovo upravljanje. Šlo je za nov pristop, nov mehanizem upravljanja zavarovanega območja, ki smo ga kasneje uspešno uporabili tudi v drugih primerih. Koncesija je bila podeljena DOPPS-u, kar se je takoj pokazalo kot najboljša izbira. DOPPS je resnično ena najboljših nevladnih ustanov, ki po strokovni plati delujejo tako verodostojno, da nisem nikoli dvomil o stvareh, ki so jih izpostavljali – bodisi probleme bodisi rešitve. Nanje sem se vedno lahko zanesel. Zaradi takega odnosa sem včasih imel tudi težave z vrhom ministrstva, češ da bi moral bolj omejevati tovrsten vpliv. Tudi ko smo delali Naturo 2000 ... Ptičarji, kot smo rekli predstavnikom DOPPS-a, so bili vedno na visokem strokovnem nivoju. Ko smo se več dni trdo pogajali z EU-komisijo o vsebinskih in varstvenih odločitvah, so bile naše podatkovne baze na ptičih tako močne, da smo brez problemov prišli skozi vsa pogajanja.

Kako vidite sodelovanje naravovarstvenih odločevalcev in naravovarstvene stroke?

Če vzameva, da so odločujoči dejavniki država in občine, je moje mnenje, da so do naravovarstvenikov zelo nezaupljivi. Običajno razumejo le eno – zavirate razvoj! Nočejo vas pustiti preblizu, ker bi potem morali odločati drugače. V začetnem obdobju graditve naravovarstvenega pravnega sistema je bilo še težje. Nevladnikom pa je v teh razmerjih še težje priti do sporazuma, da njihovo stroko vzamejo kot nekaj resnega.

Tudi vas ptice navdušujejo? Jih radi opazujete?

Zelo rad. Te živali so nam tako blizu, da jih velikokrat razumem kot naše življenjske sopotnike. Preteklo nedeljo smo s sosedi reševali mlado šmarnico, da je ni ujel moj mačkon. Na žalost ljubezen do mačk ne gre skupaj z ljubeznijo do ptic. Na vrh tega najinega pogovarjanja mogoče še ena ptičja štorija iz mojih mlajših let. Neko junijsko nedeljsko jutro sem opazil tri fantiče z gnezdom petih golih mladičev kosa. Ustavil sem jih in vodili so me nazaj v gozd, kjer so mi pokazali, od kod so vzeli gnezdo. Splezal sem na drevo in ga umestil nazaj. Popoldan se je pripeljala huda nevihta z občutno ohladitvijo. Zaskrbljen, kaj se dogaja z mladiči, sem še v nalivu odšel nazaj v gozd. Gnezdo sem dobil na tleh. Dva mladiča sta bila še živa. Odnese sem ju domov in ju ogreval kar na štedilniku in nekako spravil k sebi. Od tod naprej se je pravi hec šele začel. Vsak dan sem moral zanj nabirati kilski kozarec deževnikov. Kosa sem s kolesom vozil vsak dan v službo in skrbel zanj. Čez čas sta se operila in sporazumevali smo se z različnimi žvižgi. Čez nekaj tednov sta prvič poletela in prišla nazaj z vztrajnim vabilom, naj se jima pridružim. Svojega prvega leta sta bila strašno vesela. Od takrat naprej sta samostojno živela v velikem parku, ki je obkrožal stavbo, kjer sem delal. Še vedno sta mi priletela na roko, če sem jima požvižgal. Kasneje, v pozni jeseni, pa se nista več prikazala. Bila sta mi v veliko veselje in o pticah sem se v tistem času veliko naučil.

KOS (*Turdus merula*)
ilustracija: **Mike
Langman / RSPB**

Konec leta 2012 ste se upokojili. Zagotovo imate tudi sedaj kakšne izzive!? Nam jih lahko zaupate?

Radoveden sem in to je že povezano z izzivi! V naravo sem vedno hodil rad in me vedno preseneča, ravno tako življenje kot tako. Svet je tako lep in nerazumljivo je, da ga tako neodgovorno in neumno upravljamo. Veste, vse kar smo vedeli o dogajanjih v naravi, vse kar smo želeli narediti za njeno ohranitev, je bilo prav. Danes, po 40 letih, lahko vsepovsod vidimo, da gre naša civilizacija v napačno smer. Tehnologija z ekonomijo neskončnega razvoja in dobička, ob vsesplošnem pomanjkanju etike, kulture in duhovnosti nas pelje v neobvladljive težave. Temu vzorcu bi se morali pogumno in odločno postaviti po robu z drugačnim razumevanjem narave, drugačno miselnostjo, vzgojo, drugačnim načinom življenja, v končni posledici tudi drugačnim družbeno-ekonomskim sistemom. Ne smemo se odpovedati nenehnemu spraševanju o ciljih in pomenu vsega okoli nas, od stvari do drugih bitij. Opravičevanje sedanjega stanja prinaša nenehno in vedno večjo potrebo po lažnih nadomestkih za prenašanje osebne in družbene praznine.